

УДК 378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-201-117-119

РЯБЕЦЬ Сергій Іванович –

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики технологічної підготовки,
охорони праці та безпеки життєдіяльності

Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7426-1217>

e-mail: 1432002@ukr.net

ЩИРБУЛ Олександр Миколайович –

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії та методики
технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності

Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7541-509X>

e-mail: a.shirbul@ukr.net

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ НИМИ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої педагогічної освіти підготовка майбутніх учителів трудового навчання й технологій передбачає формування у студентів ряду важливих загальних та спеціальних компетентностей.

Зокрема, майбутні педагоги мають оволодіти здатностями до швидкого опанування нових видів техніки, інноваційних технологій та передових методів організації творчої діяльності; оволодіти здатностями використовувати систематизовані теоретичні та практичні знання щодо властивостей матеріалів та способи їх обробки у вирішенні професійних завдань; знати теоретичні основи графічної підготовки, загальні правила оформлення креслень, проектно-конструкторської документації, конструювання і моделювання; уміти здійснювати традиційні та новітні види художньої обробки матеріалів, виготовляти вироби декоративно-ужиткового мистецтва і технічної творчості та ін. [2].

Отже, підготовка майбутніх учителів трудового навчання й технологій є багатоаспектною і потребує постійного моніторингу, модернізації змісту освіти, методики проведення занять, урахування сучасні тенденції швидкого розвитку техніки й технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення та аналіз наукових джерел вказує на те, що проблеми змісту підготовки студентів, їхнього творчого розвитку, методики організації освітнього процесу завжди були в центрі уваги науковців.

Зокрема, значний внесок в розв'язання різних проблем трудової підготовки у свій час зробили: В.І. Андріяшин (реалізація змісту, методики трудового навчання), В.Г. Гетта (розвиток технічного мислення, творчості учнів), Р.С. Гуревич (трудова та професійна підготовка учнів), В.К. Сидоренко (реалізація конструкторсько-технологічного підходу у вивченні курсу креслення, вивчення інтеграційних процесів трудової підготовки), В.П. Титаренко (проблеми декоративно-прикладної творчості,

естетичного виховання майбутніх учителів трудового навчання й технологій), Д.О. Тхоржевський (розвиток теоретико-методологічних підходів до трудового навчання, зміст та методика трудової підготовки) наукові праці яких стали основою для трудової підготовки як учнів, так і студентів педагогічних закладів.

В наш час, коли основним методом трудового навчання в школі є метод проектно-технологічної діяльності, використання якого має змінити підходи до трудової діяльності учнів, поставивши в центр освітнього процесу особистість школяра, його індивідуальність, можливість виконувати практичну діяльність в певному особистісному темпі й ритмі, розвиток творчих здібностей, проблеми змісту й методики навчання залишаються актуальними.

Реалізації методу проектно-технологічної діяльності в контексті сучасного компетентнісного підходу присвячено праці О.М. Коберника, М.С. Корця, А.І. Терещука, С.М. Яшука та ін.

Також різні аспекти змісту трудової підготовки розкриваються багатьох наукових статтях, науково-популярних, методичних джерелах.

Незважаючи на достатню вивченість, проблема змісту трудової підготовки залишається актуальною в умовах модернізації системи середньої та вищої освіти та потребує подальших досліджень.

Тому **метою** цієї публікації є: здійснити теоретичний аналіз проблеми підготовки студентів в аспекті вивчення технологій обробки деревини у відповідності до вимог змісту шкільної освіти.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети використовувалися наступні методи дослідження: *теоретичні* – аналіз першоджерел, навчальної, методичної, психолого-педагогічної літератури, котра стосується проблеми змісту й методики сучасної підготовки майбутніх учителів трудового навчання й технологій; *емпіричні* – аналіз, порівняння, узагальнення при формулюванні висновків.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналіз шкільних програм з трудового навчання [4;5;6], підручників [1;3;7] для учнів показує, що школярі в процесі навчання мають оволодіти різними ключовими і предметними компетентностями, здобути уміння й навички роботи з інструментами, матеріалами, пристосуваннями.

Зокрема, для проектно-технологічної діяльності у 5-9 класах пропонується використання технологій обробки фанери, ДВП, технологій ручної та механічної обробки деревини, а також елементів художньої обробки (пірографія, різьба по дереву). У старшій школі (програма Технології 10-11 кл. (рівень стандарту)) [4] обробка деревинних матеріалів, в основному, приставлена в модулі «Техніки декоративно-вжиткового мистецтва» Вивчаючи цей модуль, учні мають можливість виконувати проекти з використанням вивчених технологій деревообробки, але вже на вищому рівні.

Значно більші можливості в питанні вивчення технологій обробки деревини дає використання програми профільного навчання старшокласників за спеціалізацією «Деревообробка» [5]. Реалізація цієї програми сприяє розв'язанню ряду важливих завдань: засвоєння старшокласниками знань про будову, властивості деревини, види пиломатеріалів, технології обробки деревини, проектування столярних виробів, основи роботи з електрифікованим інструментом та ін. Також програма профільного навчання старшокласників передбачає вивчення розділу «Художня обробка деревини», який сприяє формуванню в школярів художньо-творчих здібностей. У цьому розділі старшокласники вивчають ажурне випилювання, як один з видів художньої обробки деревини, знайомляться з властивостями фанери, способами її використання для виготовлення виробів, а також здобувають практичні навички з різних видів різьблення.

Таким чином, основні технології обробки деревини на різному рівні складності вивчаються в шкільному курсі трудового навчання, відтак, зміст підготовки майбутніх вчителів трудового навчання й технологій має якомога краще враховувати особливості шкільної освіти і сприяти тому, щоб студенти здобули ефективні знання з технологій обробки деревини для якісної організації освітнього процесу закладах загальної середньої освіти.

Навчальним планом підготовки студентів за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання й технології) передбачено вивчення декількох дисциплін, котрі забезпечують формування у майбутніх педагогів спеціальних компетенцій з технологій обробки деревини.

Зокрема, дисципліна «Виробництво та обробка конструкційних матеріалів: Основні процеси обробки матеріалів (деревина)» дає можливість вивчати процеси різання деревини, види інструментів, різні деревообробні верстати, їхню будову, призначення, особливості обробки сучасних деревинних матеріалів та ін. Дослідницькі уміння студенти здобувають при виконанні циклу лабораторних робіт де вивчають

параметри різальних інструментів, способи заточування різців, методи налаштування деревообробних верстатів.

Отже, ця дисципліна дає студентам теоретичні та практичні знання з технологій обробки деревини різанням і сприяє формуванню наукового світогляду, критичного мислення, умінь систематизувати та узагальнювати інформацію про нові матеріали, що містять деревину.

Безпосередньо практичні уміння й навички роботи з деревиною майбутні вчителі трудового навчання отримують при вивченні дисципліни «Технологічний практикум (деревообробка)». Основне завдання цього курсу полягає у формуванні творчого розвитку студентів через залучення їх до проектно-технологічної діяльності, використання методу проектів при виготовленні виробів з деревини. На заняттях практикуму студенти виконують різні завдання, реалізуючи індивідуальні проекти через технології ручної обробки деревини: пиляння, стругання, свердління деревинних матеріалів, виготовлення шипових з'єднань; технології механічної обробки: повздожне, поперечне, фасонне точіння деталей на токарних верстатах та ін.

Наступною дисципліною навчального плану підготовки майбутніх педагогів є «Технологічна практика», яка забезпечує студентам розширення їхніх знань про структуру сучасного деревообробного виробництва, сировину, матеріали, готову продукцію, обладнання та технології. Технологічна практика традиційно проводиться по закінченні навчального року, студенти працюють на базі промислової та навчальної деревообробної майстерень. Практична діяльність студентів полягає у вивченні промислових деревообробних верстатів, основ меблевого виробництва, обробки сучасних матеріалів що містять деревину та виготовленні виробів з використанням вивчених технологій обробки деревини. Слід зазначити, що важливим елементом в системі підготовки майбутніх учителів трудового навчання й технологій є вибіркова дисципліна «Народні ремесла», котра також має стосунок до обробки деревини.

Зокрема, на практичних заняттях студенти опановують різні технології художньої обробки деревинних матеріалів: випалювання по дереву (пірографія), художнє випилювання за допомогою лобзика, різьблення по дереву (геометрична, контурна, об'ємна різьба).

Вивчення дисципліни «Народні ремесла» сприяє розвитку й формуванню в студентів творчих, художніх здібностей, а також готує майбутніх педагогів до урочної роботи в школі та забезпечує можливість організації та проведення позакласної, позашкільної роботи з використанням технологій художньої обробки деревини.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Таким чином аналіз наукових джерел, шкільних програм, підручників за якими навчаються учні, навчальних планів підготовки студентів за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) дає можливість зробити декілька висновків. *По-перше*, технології обробки деревини на різних рівнях складності

вивчаються учнями закладів загальної середньої освіти; по-друге, вдосконалення змісту підготовки майбутніх учителів трудового навчання й технологій, уведення в навчальний план дисциплін, які забезпечують основні спеціальні компетентності студентів в аспекті технологій обробки деревини позитивно впливає на підготовку майбутніх педагогів до роботи в школі.

Подальше дослідження зазначеної проблеми ми вбачаємо в модернізації змісту й методики навчання студентів з використанням сучасних технічних пристроїв обробки деревини, котрі працюють з урахуванням досягнень цифрових технологій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Біленко О.В., Пелагейченко М.П. Технології: Підручник для 10(11)класу ЗЗСО. Рівень стандарту. Тернопіль, Астон, 2018. 272 с.
2. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність – 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). Київ: МОН, 2017. URL: <https://www.megu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/014-Sered.osv.bak..pdf> (дата звернення: 26.10.2021).
3. Трудове навчання (для хлопців): підручник для 7-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Терещук Б.М., Дятленко С.М., Гащак В.М., Лещук Р.М. Київ: Генеза, 2015. 192 с.
4. Технології 10-11 кл. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klas> в (дата звернення: 26.10.2021).
5. Технології 10-11 кл. Профільний рівень. Спеціалізація деревообробка. Навчальна програма закладів загальної середньої освіти. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>. (дата звернення: 17.10.2021).
6. Трудове навчання 5-9 кл. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> (дата звернення: 26.10.2021).
7. Туташинський В.І. Кірютченкова І.В. Технології (рівень стандарту) підручник для 10(11) класів ЗЗСО Київ: «Педагогічна думка», 2018. 218с.

REFERENCES

1. Bilenko, O.V., Pehaichenko, M.P. (2018) *Tekhnolohii: Pidruchnyk dlia 10(11) klasu ZZSO. Riven standartu*. [Technologies: Textbook for 10 (11) class ZZSO. Standard level.] Ternopil.
2. *Standart vyshchoi osvity Ukrainy pershoho (bakalavrskoho) rinvia osvity, stupenia vyshchoi osvity – bakalavr. Haluz znan – 01 Osvita/Pedahohika, spetsialnist – 014 Serednia osvita (za predmetnyu spetsialnostiamy)(2017)* [The standard of higher education in Ukraine is the first (bachelor's)

level of education, the degree of higher education is a bachelor's degree. Field of knowledge - 01 Education / Pedagogy, specialty - 014 Secondary education (by subject specialties)]. Kyiv.

3. Tereshchuk, B.M., Diatlenko, S.M., Hashchak, V.M., Leshchuk, R.M. (2015) *Trudove navchannia (dlia khloptsiv): pidruchnyk dlia 7-ho kl. zahalnoosvit. navch. zakl.* [Labor training (for boys): a textbook for 7th grade. general education. textbook lock]. Kyiv.

4. *Tekhnolohii 10-11 kl. (2017) Prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. 2017* [The program for secondary schools]. Kyiv.

5. *Tekhnolohii 10-11 kl. (2017) Profilnyi riven. Spetsializatsiia derevoobrobka. Navchalna prohrama zakladiv zahalnoi serednoi osvity.* [Profile level. Specialization woodworking. Curriculum of general secondary education institutions.] Kyiv.

6. *Trudove navchannia 5-9 kl. (2017) Prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv.* [Labor training 5-9 classes. The program for secondary schools.] Kyiv.

7. Tutashynskiy, V.I. Kiriutchenkova, I.V. (2018) *Tekhnolohii (riven standartu) pidruchnyk dlia 10(11) klasiv ZZSO* [Technology (standard level) textbook for 10 (11) classes]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

РЯБЕЦЬ Сергій Іванович – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми технологічної та професійної підготовки студентів ЗВО та учнів ЗЗСО.

ЩИРБУЛ Олександр Миколайович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: теорія і методика технологічної та професійної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

RYABETS Serhiy Ivanovych – candidate of technological sciences, assistant professor, assistant professor of department of theory and methods of technological preparation, labour and safety of vital functions protection of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of research interests: problems of technological and professional training of students in higher education and in general secondary.

SHCHYRBUL Olexandr Mykolaevych – candidate of pedagogical sciences, senior lecturer at the department of theory and methods of technological preparation, occupational safety and life safety at Volodymyr Vinnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Circle of research interests: theory and methodology of technological and vocational education.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2021р.